

2022.058

Archeologienota Erpe-Mere Oudenaardsesteenweg aanpassing

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

28-11-2025

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Erpe Oudenaardsesteenweg (deelgemeente van Erpe-Mere, provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de oppervlakte van de betrokken percelen groter is dan 3000m² en de totale oppervlakte van de bodemingrepen groter is dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Deze archeologienota is een aanpassing van de in akte genomen archeologienota met ID 22236. Omdat het ontwerpplan ondertussen is gewijzigd, dient een nieuwe archeologienota opgesteld te worden met daarin het nieuwe plan. Voor het overige is deze archeologienota inhoudelijk ongewijzigd gebleven, ook de initiële projectcode is hetzelfde gebleven.

Het terrein, 11780m² groot, heeft een onregelmatige vorm. Het is grotendeels braakliggend, onbebouwd en begroeid met gras, de noordelijke strook is met bomen begroeid. Het plangebied ligt geprangd tussen de Oudenaardsesteenweg in het zuidoosten, de spoorlijn Zottegem-Aalst in het noordwesten en bebouwing in het noorden, oosten en westen.

Het plangebied was lange tijd gelegen in een landelijke omgeving, buiten de kleine, omringende dorpskernen (Erpe in het noordoosten, Mere in het zuidoosten, Ottergem in het westen), die alle een (vroeg)midleeeuwse oorsprong kennen. Voor een historische situering van het plangebied is men aangewezen op de cartografische bronnen, waarbij de Ferrariskaart uit 1777 de oudst betrouwbare bron is. Hierop is het plangebied te situeren in een uitgestrekte, onbebouwde landbouwzone. De huidige Oudenaardsesteenweg is op dat moment nog niet aanwezig. Deze is wel aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840, langs de noord- en westgrens van het terrein loopt een veldweg. Het terrein is, net als de ruime omgeving, onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Op de iets latere Vandermaelenkaart wordt in het noorden van het terrein een beboste strook aangeduid. Vanaf de topografische kaart van 1879 verschijnt de spoorweg ten westen van het plangebied en neemt de bebouwing langsheen de Oudenaardsesteenweg toe. Het plangebied blijft echter steeds onbebouwd, zoals ook te zien is op de luchtfoto's die vanaf 1971 beschikbaar zijn. De omgeving is dan nog zeer landelijk, maar dat verandert de jaren nadien met de aanleg van de bedrijventerreinen. De laatste 50 jaar bleef het terrein echter in gebruik als weiland. Grootschalige bodemingrepen lijken er sinds eind 18de eeuw niet te hebben plaatsgevonden.

Het landschap van Erpe-Mere wordt gekenmerkt door enkele zuid-noord georiënteerde heuvelruggen die doorsneden worden door enkele beekvalleien met dezelfde oriëntatie. Het noordelijke deel van de gemeente is lager gelegen dan het zuidelijk deel. Het plangebied is te situeren onderaan de oostelijke flank van zo'n heuvelrug, op overgangsgronden naar de vallei van de Ten Erpenbeek. Deze beek ligt ca. 500m ten oosten van het plangebied, de dorpskern van Erpe ontwikkelde zich op de hogere oostelijke oever langs de beek. Er zijn geen andere natuurlijke waterlopen in de buurt. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel van het plangebied is te zien dat het maaiveld van het terrein geleidelijk daalt van zuidwest naar noordoost (+27,90m TAW naar +24,30m TAW). Aan de noordelijke en oostelijke grens is een lager gelegen perceelsgreppel

aanwezig. Bodemkundig worden leembodems zonder profiel verwacht, die nat zijn in het noordelijke deel van het terrein, maar droger worden naar het zuiden.

Bij een uitgebreid prospectieonderzoek (diverse boorcampagnes, proefsleuven) op het terrein net ten noorden van het plangebied werd geen archeologische site aangetroffen. Plaatselijk was een podzolbodem bewaard waarin 1 silexfragment werd aangetroffen, maar van een in situ bewaarde steentijdsite is geen sprake. In de ruimere omgeving kwamen bij enkele onderzoeken Romeinse en middeleeuwse sporen aan het licht, de omringende dorpskernen hebben een vroegmiddeleeuwse oorsprong. Deze sites, en de vele sites uit de steentijd en de Romeinse periode gekend via veldprospectie, tonen aan dat de omgeving reeds sinds lang werd gefrequentieerd. De prospectiesites zijn veelal te situeren bovenop de heuvelrug.

De verwachting voor in situ bewaring van steentijd artefactensites wordt eerder laag ingeschat. Daarvoor zijn de landschappelijke kenmerken niet gunstig, het terrein bevindt zich onderaan een helling op nattere gronden zonder natuurlijke waterloop in de onmiddellijke nabijheid. Dergelijke sites zijn eerder ofwel bovenop de heuvelrug, ofwel dicht tegen de Ten Erpenbeek te verwachten. Het louter plaatselijk aantreffen van een podzolbodem en één silexfragment op het terrein ten noorden, betekent niet dat er ineens een hogere steentijdverwachting is voor het plangebied. Sites met grondsporen uit het neolithicum, de metaaltijden, de Romeinse periode of de middeleeuwen kunnen eventueel wel aanwezig zijn, maar de verwachting is niet bijzonder hoog, eerder gemiddeld.

Op het terrein worden 3 gebouwblokken opgericht, waarin in totaal 8 KMO-units worden ingericht. Tussen de diverse gebouwen in wordt een nieuwe wegenis aangelegd, die in de oostelijke hoek van het terrein aansluit op de Oudenaardsesteenweg. Rondom de gebouwen worden verhardingen voor o.a. parkeerplaatsen voorzien. Langs de randen van het terrein wordt een groenbuffer voorzien, met daarin 2 wadi's. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op quasi het volledige plangebied. Er kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van 60 à 80cm diep, met plaatselijke diepere ingrepen voor de funderingen en nutsvoorzieningen.

Het plangebied kent een gemiddelde archeologische verwachting voor sites met grondsporen, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waar eigenlijk nog niet veel gravend archeologisch onderzoek is gebeurd. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, de gronden zijn op dit moment nog niet beschikbaar voor onderzoek.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

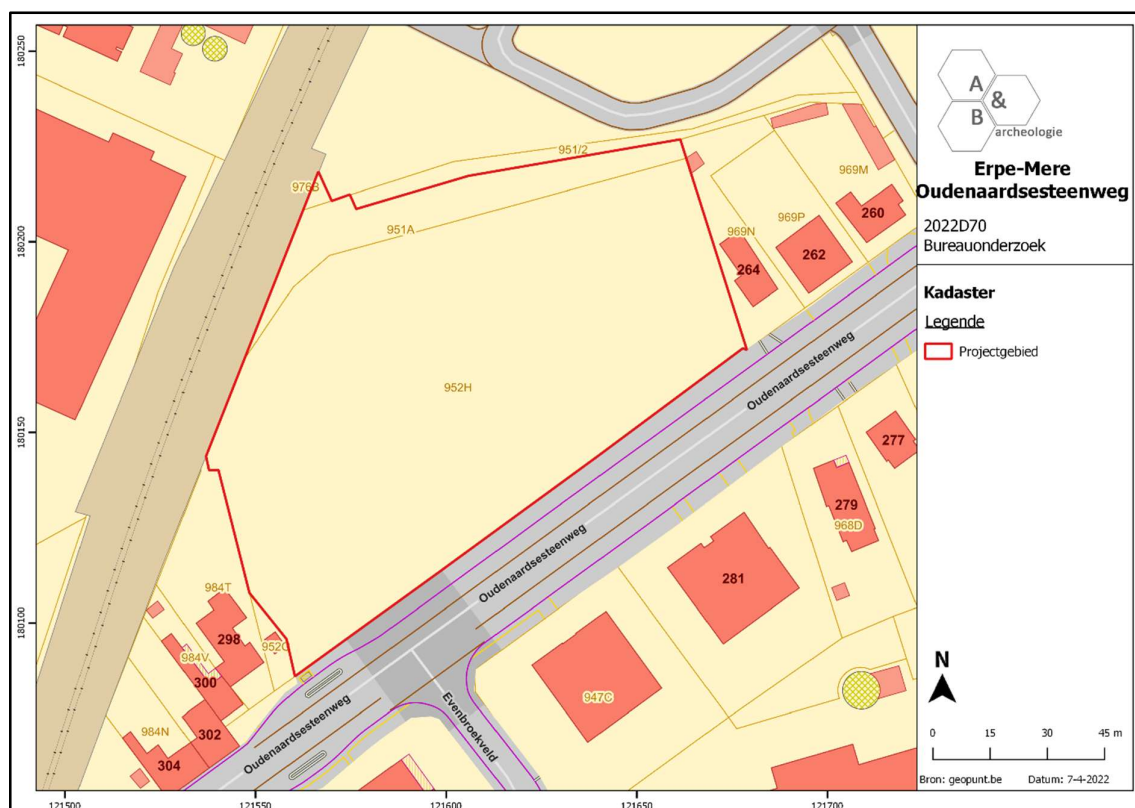
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Erpe-Mere (Erpe), Oudenaardsesteenweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 121450,11 en Y: 180082,49; X: 121765,79 en Y: 180230,40

Oppervlakte plangebied: 11780m²

Kadastergegevens: Erpe-Mere, afdeling 1 Erpe, Sectie D, perceel 952H, 951A, 976B

Het volledige plangebied komt in aanmerking voor verder vooronderzoek, het is echter niet noodzakelijk dat er sleuven worden aangelegd in de met bomen begroeide strook in het noorden van het terrein. Ook wordt voldoende afstand gehouden van de Oudenaardsesteenweg en de spoorlijn.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het verder vooronderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

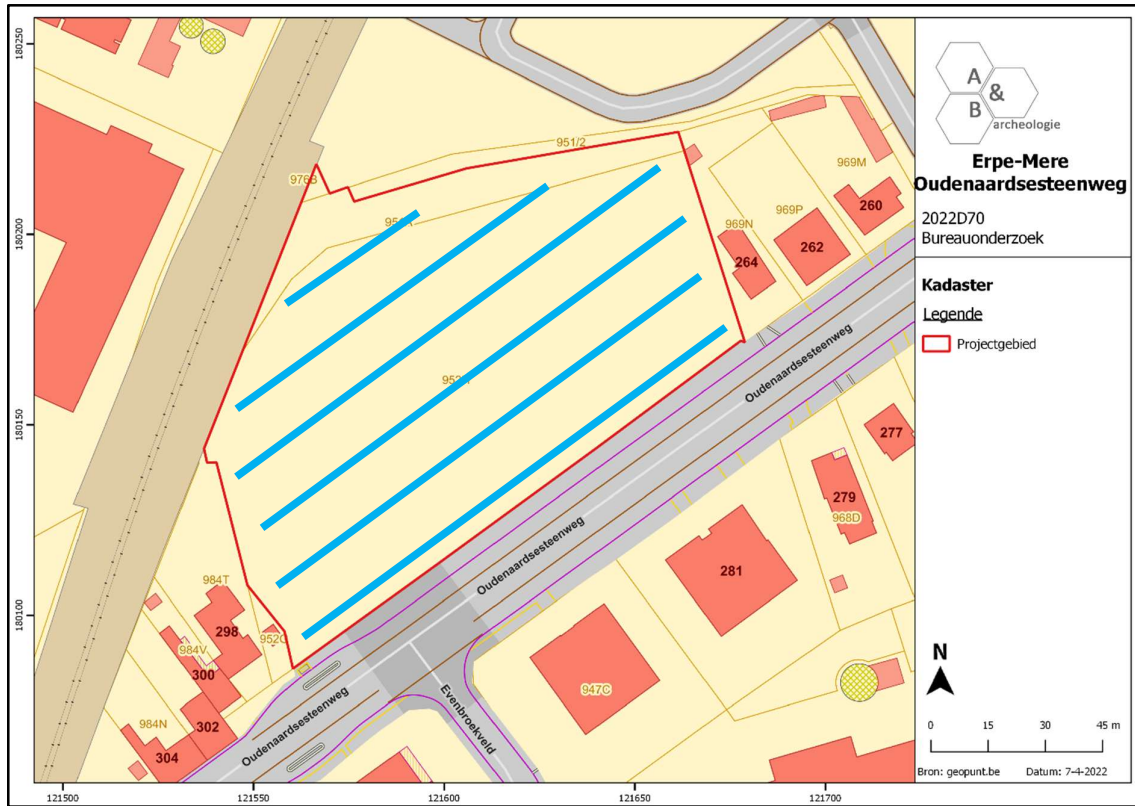
4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn noordoost-zuidwest georiënteerd, mee met de lengterichting van het terrein. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en om de aan- of afwezigheid van archeologische sporen te controleren. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10% (1178m²) van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% (295m²), door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% (1473m²) onderzocht wordt. De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.